

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΣΤΗ ΖΑΚΥΝΘΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐνὴν Κα Μαριέττα Μινώτου	 Ἀγγ. Εμπριώτη
Διονύσιος Ετεράνου	 Ἀνδρ. Ἀνδρεάδην
Πάσχα Ἑρώων	 Χ. Χρηστοδασίην
Ἰνῶμες	 Δῶρην Κουβαοῦ
Τὰ ὀστέα τοῦ Φωσκόζου στὴ Λάντα	
Ἀρόσσε ἀωοδεικνυόμενα γεύτικα	 Πρ. Γκουαρντιόνε
Βραδυνὴ γαλήνη	 Μοριώτισσας
Ἡ Πανή μου ἀνέκδοτο	... Μικέην Ἀβρίχον
Ἀπὸ τὴ Δεῖα Διαθήκη	 Δῶρην Κουβαοῦ
Τὸ Δέστρο τῶν ἀγίων	 Μ. Βάσσα
Ἀληθοδότημα, ἐκδόσεις	

Ἔτος Βον—Ἀριθ. 13
Ἰανουαρίου 1928
Τὸ Τεύχος δοχ. 3

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

ΟΡΟΙ ΤΗΣ ΔΕΚΑΤΗΣ ΣΕΙΡΑΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ
(Ισχύοντες μέχρι της 30ῃ Ιουνίου 1928)

ΜΕ ΔΡ. 3.000 ΕΙΣ 30 ΔΟΣΕΙΣ
Οι 12 πρώτοι τόμοι α' - ιβ' χρυσόδετοι

Ἀποτελεῖ τὴν πλουσιωτέραν ἐπιστημονικὴν βιβλιοθήκην, τὸ μεγαλύτερον ταμίον ἀνθρωπίνης σοφίας, τὸ ἀρτιώτερον ἑλληνικὸν σύγγραμμα, τὸ πληρέστερον χρηστικὸν λεξικὸν γλώσσης, τὸ ἐκλεκτότερον εἰκονογραφημένον λεύκωμα.

ΣΥΝΕΧΙΖΟΝΤΕΣ τὸ σύστημα τῆς διὰ μηνιαίων ἐκατονταδράχμων δόσεων διαθέσεως τῆς ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑΣ εἰς τὴν μεγάλην μᾶζαν τοῦ Ἑλληνικοῦ κοινοῦ, δεχόμεθα ἐγγραφᾶς διὰ τοὺς δώδεκα πρώτους Τόμους αὐτῆς (α' ιβ') ἀντὶ δο. **τριῶν χιλιάδων (3.000)** ἐξοφλουμένων ἐντὸς **τριᾶκοντα (30)** μηνῶν. Οἱ ἐγγραφόμενοι εἰς τὴν **Δεκάτην** σειράν συνδρομηταὶ θὰ λαμβάνουν τοὺς δώδεκα πρώτους Τόμους τῆς ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑΣ (ἐκ σελίδων 950 περίπου ἑκαστον) καλλιτεχνικῶς χρυσοδεμένους, παραλλήλως πρὸς τὴν ἐκδοσὶν των καὶ τὴν καταβολὴν τῶν ἀναλόγων δόσεων.

Με τὸ τεῦχος αὐτὸ ἀρχίζει ἡ δεύτερη χρονία τῆς

ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ

Ἡ Διεύθυνσις εὐχαριστεῖ τοὺς ἀγαπητοὺς τῆς συνδρομητὲς κα' ἐλπίζει διὰ θὰ ἐξακολουθήσουν τὴν υποστήριξίν τους, ἐμβάζοντας τὴν συνδρομὴν τους γιὰ τὸ Β' χρόνο.

ΔΩΡΑ ΤΗΣ «ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ»

Σ' ὅποιον γράφει 5 συνδρομητὲς καὶ ἐμβάσει τὴ συνδρομὴν τῶν 5 ἔσται ὡς δῶρον τὸ περίφημον **Λεύκωμα τῆς Ζακύνθου** (200 μεγάλες σελίδες - 107 εἰκόνες).
Σ' ὅποιον γράφει 10, θὰ σταλεῖ δωρεὰν τὸ **Λεύκωμα καὶ Οἱ Χάριτες** τὸ ὑπέροχον ἔργον τοῦ Φωσκόλου.

Ἡ συνδρομὴ μένει ἡ ἴδια. Καὶ αὐτό, μετὰ τὴν πεποιθήσιν πὺς ὅλοι σας ἐνδιαφερόντες νὰ γράφετε καὶ ἄλλους συνδρομητὲς

Τὸ ὑπογραφεῖο τῆς **Ἰονίου Ἀνθολογίας** πλουτισθῇ μετὰ καινούργια στοιχεῖα. Ἔτσι ἀπὸ τ' ἄλλο τεῦχος ἡ **Ἀνθολογία** θὰ βγαίνει ὡραιότερη.

Συνδρομὴ : Ἐτησίᾳ Δραχ. 35 Ἐξάμηνος Δραχ. 20

Ἐτὴν **Κα. ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ**

Εὐγενικὰ κα' ἐσὺ κα' ὡς στήν Ἰδέα
σεμνή, τὴ φλόγα τὴν ἱερὴ ἔχεις νοιώσῃ,
πὺς τοὺς γυιούς της φλογώντας, νὰ πυργώσῃ
μὴν Ἑλλάδα μορφῆς σ' ἔργα γενναῖα,
ἡ Ζάκυνθος σου ἦτον γραφίς, ἡ ὥραία
καὶ νὰ! σὴ ζάλη τῶν καιρῶν τὴν τόσῃ,
ἔχεις ἀδρὰ γιὰ τίς κορφές φτερώσῃ!
κα' ἀράζοντας, μετὰ δῖνα πάντα νέα,
Τ' ἀθάνατο νερὸ πίνεις τῆς κορήνης,
πὺς τοὺς αἰῶνες γάργαρα διαβαίνει,
τ' ὄνομα διαλαλώντας, πὺς δὲ σβένει!

Μά, τοῦ Ποιητῆ, σκυφτὴ πὺς μπρὸς του στήνεις
λαμπάδα τὴν ἀγάπῃ σου, — χαρὰ σου! —
μὴ ἀχτίδα θ' ἀντιλάμπῃ σὶὰ μαλλιά σου!

Α. Σημηριώτης

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΙΟΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΙΤΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΩΡΕΑ Κατ. Χρ. 20.8.85

ΗΜΕΡΟΜ. 20.8.85

ΑΡΙΘ. 36816

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Μετὰ ἀπὸ τὰς ἀποστολὰς τῶν Ἑπτανησιακῶν περιοδικῶν εἶναι νὰ περιώσουν τὰ στοιχεῖα τῆς ἱστορίας τῆς Ἑπτανήσου κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα. Λαμβάνω τὴν λέξιν ἱστορία ἐν τῇ εὐρύτερᾳ τῆς ἐκδοχῇ. Ἱστορία ἐξωτερικὴ καὶ ἐσωτερικὴ, ἱστορία ἐμψύχων καὶ ἀνψύχων.

Τὸν δρόμον εἰς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν ἔδειξαν, μετὰ ἑὺ ἄλλων, δυὸ ἄνθρωποι μὲ τὰ ὀνόματα τῶν ὁποίων συνδέεται ἀερόηκτως ἡ πνευματικὴ καὶ ἱστορικὴ κίνησις ἐν Ζακύνθῳ, τὰ τελευταῖα σαράντα ἔτη, ὁ Σπυρίδων Δε - Βιάζης καὶ ὁ Λεωνίδα Ζώης. Τοῦ πρώτου ἀναφέρω χάριν παραδείγματος, τὰ σημειώματα περὶ Σολωμοῦ τὰ ὁποῖα ἐδημοσίευσεν εἰς τὰ Παναθήναια, καὶ εἰς τὰ ὁποῖα χωρὶς νὰ ἔχουν ἀξίωσιν βιογραφίας, ἀναζῇ ὁλόκληρος ὁ μέγας ποιητής. Τοῦ δευτέρου τὰ περὶ Ζακύνθου σημειώματα ποῦ δημοσιεύονται τώρα εἰς τὰς Μούσας καὶ εἰς τὰ ὁποῖα ἀναζῇ ὁ βίος τῶν Ζακυνθινῶν δρόμων καὶ σπητιῶν. Εἰρησθῶ νὰ ἐδημοσιεύοντο σὲ τομίδιον συνοδευόμενον ἀπὸ ἓνα σχέδιον τῆς πόλεως Ζακύνθου.

Ἀυστηρῶς ἀνάγκη νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι αὐτὰ τὰ καλὰ παραδείγματα δὲν ἠκολογήθησαν ὅσον ἔπρεπε. Δὲν ἔχομεν ἀρκετὰ στοιχεῖα διὰ τοὺς βίους τῶν Ἑπτανησίων ποῦ διέπρεψαν κατὰ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον κατὰ τὰ τελευταῖα ἑκατὸν χρόνια. Πρέπει δὲ νὰ σπεύσωμεν νὰ τὰ συλλέξωμεν καὶ νὰ τὰ δημοσιεύσωμεν, διότι ὁσημέραι ἐκλείπουν οἱ μάρτυρες ποῦ μποροῦν νὰ μᾶς δώσουν ζωντανὰς (ἀμέσους ἢ ἐμμέσους) πληροφoρίας, καὶ ταχέως θὰ καταστῇ ἀδύνατον νὰ συναχθῇ τὸ ὕλικόν διὰ τοῦ ὁποίου θὰ γραφῇ ἀργότερα εἴτε ἡ Ἱστορία μιᾶς ἐκάστης τῶν νήσων μᾶς εἴτε αἱ βιογραφίαι τῶν μεγάλων αὐτῶν ἀνδρῶν. Διὰ νὰ πάρω ὡς παράδειγμα μίαν μόνην τῶν νήσων, ἐκείνην ἀκριβῶς ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐκδίδεται ἡ Ἀνθολογία. Διὰ τριανταπέντε ἔτη ἡ ἱστορία τῆς συνδέεται στενῶτα μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Κωνσταντίνου Λομβάρδου. Περὶ τῶν διαφορῶν περιόδων τοῦ βίου τούτου ἡ οὐσα πλεῖστα τὰ ἐνδιαφέροντα, ἀλλ' ὅσοι τὰ ἐγνώ-

ρίζαν χάνονται ὁ ἓνας μετὰ τὸν ἄλλον, ἂν δὲν βρεθῇ λοιπὸν κάποιος νὰ τὰ συλλέξῃ γλήγωρα θὰ λησμονηθοῦν ἢ θὰ ἐπιζήσουν παραμορφωμένα. Ἄλλο παράδειγμα: τύπος εὐγενοῦς οὐχὶ μόνον τὸ αἷμα ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν Ζακυνθίου ὑπῆρξεν ὁ Κωνσταντῖνος Σπ. Ρώμας. Πῶς δὲν συλλέγονται στοιχεῖα τιτὰ ἂν ὄχι περὶ ἄλλου τοῦλάχιστον περὶ τῆς στρατιωτικῆς του δράσεως τῷ 1897 καὶ τὸ 1912 - 3, δράσιν εἰς τὴν ὁποίαν συμμετέσχον τόσοι ἄλλοι ἑπτανήσιοι, ἐν οἷς καὶ ὁ Λαυρέντιος Μαβίλης.

Ὅτι λέγω διὰ τὸν Λομβάρδον καὶ τὸν Ρώμαν ἐφαρμόζεται εἰς ἄλλους Ζακυνθίους πολιτευσόμενους ἢ ἀνθρώπους τῶν γραμμάτων, ἀκόμη καὶ δι' αἰετὶς οὓς καὶ ἄλλαι νῆσοι διεκδικοῦν ὡς ὁ Ἰούλιος Τυπάλδος καὶ ὁ Σπυρίδων Δε - Βιάζης.

II

Ὡς μικρὸν λίθον εἰς τὸ μεγάλο οἰκοδόμημα οὐ ζητῶ τὴν ἀνέγερσιν, χαράσω ἐν τοῖς ἐπομένοις ὀλίγας γραμμὰς, ἀποβλεπούσας κυρίως εἰς τὸ νὰ προκαλέσωσι τὴν μελέτην τοῦ βίου ἐτέρου ἐξόχου τέκνου τῆς Ζακύνθου, τοῦ Διονυσίου Στεφάνου.

Ἀνδρ. Ἀνδρεάδης

Οὗτος εἶναι ἀναμφισβήτητος εἰς τῶν Ζακυνθίων οὐ ὁ βίος πρέπει ἐπιμελέστερον νὰ μελετηθῇ τοῦτο διὰ πολλοὺς λόγους. Ἐν πρώτοις, ὀλίγοι Ἕλληνες ὑπηρέτησαν μακροχρόνιότερον, διηνηκέστερον καὶ εἰς ποικιλωτέρας θέσεις τὴν πατρίδα ἢ αὐτός. Ἀπὸ τῶν παραμυθῶν τῆς ἐνώσεως μέχρι τοῦ 1890 ὑπῆρξε ἡ δικαστὴς, ἀνελθὼν ὅλας τὰς βαθμίδας τῆς ἱεραρχίας ἀπὸ τοῦ ὁμολογουμένου ἐχόντος κατὰ τὴν ἰο- νιον νομοθεσίαν ἰδιόζουσαν σημασίαν - ἀξιώματος τοῦ εἰρηγο-

— 1 —
δικου μέχρις εκείνων τοῦ ἀρεοπαγίτου καὶ τοῦ δικαστικοῦ συμβούλου. Τῷ 1890 ἐκλέγεται βουλευτὴς καὶ μένει τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1895, ἀναδειχθεὶς κατὰ τὰ ἔτη 1893 -- 1895 ὑπουργὸς τῆς τε δικαιοσύνης καὶ τῶν ἐξωτερικῶν. Τῷ 1895 τὸν συμπαρασύρει ἡ παρωλεθρία τοῦ Τρικουπικοῦ κόμματος, ἀλλὰ διαδραματίζει πρωτεῖον πρόσωπον ἐν τῇ Ἐθνικῇ Ἐταιρείᾳ καὶ τῷ 1898 πέμπεται εἰς Κωνσταντινουπόλιν ὅπως μετὰ τοῦ Νικολάου Μαυροκορδάτου διαπραγματευθῇ τὴν ἐλληνοτουρκικὴν συνθήκην τῆς εἰρήνης. Τῷ 1899 ἐπανεκλέγεται βουλευτὴς καὶ παραμένει τοιοῦτος μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ὡς θὰ ἴδωμεν ἀπεσύρθη ἐκ τῆς ἐνεργοῦς πολιτικῆς. Καὶ δὲν εἶναι μὲν ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἐκβιάζονται τὰ ὑπουργικὰ χαρτοφυλάκια διὰ τοῦτο δ' ἐπὶ πολλὰ ἔτη ξαναγίνεται ὑπουργὸς ἀλλ' ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ εἶναι μᾶλλον ἀκονιστὴς ἢ οἱ ὑπουργοί, ἢ δ' εὐθύτης του καὶ ἡ ἰκανότης του τῷ δίδωσιν κύρος τοσοῦτον καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος, ὥστε εἰς αὐτὸν, καίτοι ἀντιπολιτευόμενον, προτιφεύγει ἡ κυβερνήσις. Πάλιν ὅτε τῷ 1905 ἐπεβλήθη ἡ ἀποστολὴ ἐκτάκτου ἀντιπροσώπου εἰς Ρουμανίαν, ὅπου ἄλλως τε εἶχε σιαλὴ καὶ ἄλλοις κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς ὑποθέσεως Ζάππα. Τῷ 1908 γίνεται καὶ πάλιν ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης ἀλλ' ἀποχωρεῖ μετὰ τινος μῆρας χάριν συμπολίτου του καὶ ὁ βασιλεὺς Γεώργιος τοῦ προσφέρει τὴν ἀρχηγίαν τοῦ πολιτικοῦ αὐτοῦ οἴκου.

Καὶ ὁρθῶς τοῦ ἔλεγεν ὁ ἀείμνηστος καὶ περὶνους ἀναξ δτι τῷ ἀναθέτει τὴν μετὰ τὴν πρωθυπουργίαν σπουδαιοτέραν θέσιν τοῦ βασιλείου. Πλὴν αὕτη ἔμελλε νὰ γίνῃ καὶ ἡ ἀκανθωδεστάτη, διότι μετὰ τινος μῆρας τὸ κίνημα τοῦ Γουδὶ ἔδηκε τὸ στέμμα πρὸ ἀγνώστων τέως δυσχερειῶν. Πόσον πατριωτισμὸν, πόσῃν ὑπομονῇ, πόσῃν δεξιότητι ἔδειξε τότε ὁ διαπρεπὴς Ζακύνδιος μόνον οἱ ἐν τῇ οἰκειότητι του ζήσαντες γνωρίζουσι, ὅπως καὶ αὐτοὶ μόνον γνωρίζουσι καὶ πόσας πικρίας ἔλο ἰσθῆ.

Ἐν τέλει, δ' ὅμως ἔλαβε καὶ περιφανῇ ἰκανοποίησιν, διότι καὶ ὁ Ε. Βενιζέλος ὅστις συνεπείᾳ μοχθηρῶν ὑποδείξεων εἶχε παρεξηγήσῃ αὐτὸν καὶ ἀπαιτήσῃ τὴν ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς του θέσεως παραίτησιν, δὲν ἤργησε ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν εὐθεΐαν καὶ εὐσυνείδητον στάσιν του, ἐφ' ᾧ μετ' οὐ πολὺ ὁ Στεφάνου ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Πολιτικοῦ οἴκου, ἐν

— 5 —
ἣ καὶ παρέμεινε μέχρι τοῦ φόνου τοῦ τιμῶντος ὅσον καὶ ἀγαπῶντος αὐτὸν βασιλέως.

Ἀλλὰ καὶ ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος, καίτοι συνεπείᾳ ἀτυχῶν ἀντιλήψεων κατήργησε τὴν θέσιν τὸν ἀρχηγοῦ τοῦ πολιτικοῦ οἴκου, ἐτίμα οὐχ' ἥτιον δεόντως τοῦ ἐπὶ τόσα ἔτη κλεῦσαντὰ τὴν θέσιν ταύτην καὶ κατ' Ὀκτώβριον τοῦ 1916 ἐπεσκέφθη κατ' οἶκον τὸν Διονύσιον Στεφάνου, ὅπως τῷ προσφέρῃ τὴν πρωθυπουργίαν. Τρία δ' ἔτη πρὶν νὰ τῷ προσφερθῇ ἡ πρώτη θέσις τοῦ κράτους, εἶχεν ἀναγνωρισθῇ ὡς ὁ πρῶτος μεταξὺ τῶν Ἑπτανησίων, ἐκλεγείς μὲν βουλῆς προέδρος τῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς πανηγυρισμὸν τῆς πεντηκονταετηρίδος τῆς Ἑνώσεως τῆς Ἑπτανήσου.

Ἀλλ' ἡ ἀσθένεια ἐξ ἧς κατετρούχετο - ἐλώδης πυρετὸς ὃν εἶχεν ἀρπάσῃ ἐν Φαλήρῳ δὲν τῷ επέτρεψε νὰ δεχθῇ τὴν βασιλικὴν προσφορὰν καὶ ἵετ' οὐ πολὺ ὠδήγησεν αὐτὸν εἰς τὸν τάφον.

Σταδιοδρομία τόσον ποικίλη καὶ τόσον μακρὰ θὰ ἤξιζε αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἰδιαιτέραν μελέτην. Ἀλλ' ὁ Στεφάνου ἦτο πρὸς τούτοις ἐνδιαφέρων ὡς ἄνθρωπος καὶ ὡς Ζακύνδιος ὅσον καὶ ὡς πολιτικὸς. Ἦτο, κατὰ κοινὴν ὁμολογίαν, εἰς τῶν σοφωτέρων, πνευματωδεστέρων καὶ ἀγαθοτέρων ἀνδρῶν οὓς ἠδύνατό τις νὰ συναντήσῃ, συνδυάζων νομικὴν ἰδιοφυΐαν πρὸς κοσμικότητα καὶ πρακτικότητα ἥτις δὲν ἀπαντᾷ καθ' ἡμέραν εἰς τοὺς μεγάλους νομομαθεῖς.

Ὡς πρὸς τὸ γένος, πρὸς πατὸς μὲν κατήγετο ἐκ Πελοποννησιακῆς οἰκογενείας καταφυγούσης εἰς Ζάκυνθον μετὰ τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1769· ἡ δὲ μήτηρ του κόρη τοῦ ἐν Κερκύρᾳ προξένου τῆς Γαλλίας ἀνῆκεν εἰς εὐγενεστάτην οἰκογένειαν ἥτις ἐγέννησε καὶ τὴν μαρκεσιὰν δι' Seigne δηλαδή τὸν οἶκον de Chantal. Εἶχε δὲ λάβῃ ὁ πατὴρ τῆς τὸ ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις γενικὸν προξενεῖον τρόπον τινα ὡς ἀποζημίωσιν, διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν μεγάλων κτημάτων αὐτῆς εἶχεν πρότερον ἐν τῇ ἀποικίᾳ τοῦ Ἀγίου Δομῆγκου, ἐξ ἧς ὡς γνωστὸν οἱ ἐπαναστατήσαντες μαῦροι εἶχον διώξῃ τοὺς Γάλλους.

Καὶ ἔχνη μὲν τῆς διπλῆς ταύτης καταγωγῆς δὲν ἦτο ἀδύνατον ν' ἀνέδρῃ τις παρὰ τῷ Διονυσίῳ. Εἰς τὴν Πελοπόννησον ὡφείλεν πιθανῶς τὴν σπανίαν του νομικὴν εὐστραφίαν, ἴσως δὲ καὶ τὴν εὐκολίαν μετ' ἧς καὶ ἀντίθεσιν

ἄλλων Ἰονίων, ἀφομοιώθη μετὰ τὴν ἔνωσιν καὶ ἡδυνήθη
νὰ νυμφευθῇ καὶ νὰ ζήσῃ ἐν Ἀθήναις εἰς χρόνους καθ'
οὓς Κερκυραῖοι καὶ Ζακύνθιοι δὲν ἠμποροῦσαν ν' ἀποσπα-
σθοῦν ἀπὸ τὴν Σπινάρδα ἢ τὴν Πλατεῖα Ρούγα. Ἐξ ἄλ-
λου εἰς τὸ Γαλλικὸν αἷμα ὅσον καὶ εἰς τὰς ἐν Γαλλίᾳ
σπουδὰς δύναται ἴσως ν' ἀποδοθῇ ἡ κομψὴ καὶ μεμετρη-
μένη του εὐγλωττία, ἡ ἐκπλήσσοις εἰς χρόνους καθ' οὓς
ἐν Ἐπιανήσῳ ρήτωρ ἐθεωρεῖτο ὁ κατέχων τὸ βῆμα ἐπὶ ὁ-
ρας πολλὰς καὶ ἐνασμενιζόμενος εἰς πομπώδεις περιόδους.
Ἄλλ' ὅπως θὰ ἔλεγεν χιμικὸς « μόνον ἔχνη » Πελοποννη-
σιακοῦ ἢ γαλλικοῦ πνεύματος ἀνεύρισκέ τις ἐν αὐτῷ. Ἡ
Ζακύνθος, ἥτις ἔχει τὴν ιδιότητα νὰ δίδῃ τὴν νοσταλγίαν
τοῦ περικαλλοῦς τῆς ἐδάφους εἰς τοὺς ἀπαξ αὐτὴν ἐπισκε-
φθέντας (παράβαλε καὶ τοὺς στίχους τοῦ Paul Bourget) ἔχει
καὶ ἐκείνην ν' ἀφομοιῇ τελείως τοὺς ἐν αὐτῇ γεννηθέντας.
Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Μωραΐτου καὶ Γαλλίδος ἦ-
το, τέλειος Ζακύνθιος, καὶ τὴν ἐμφάνισιν καὶ τὴν προφο-
ρὰν, καὶ τὴν καρδίαν καὶ τὴν ψυχοσύνθεσιν. Ζακυνθινὴ ἦ-
το καὶ ἡ ἀγάπη του πρὸς τὴν κοσμικὴν ζωὴν (ἐχώρευεν καὶ
ἀρεοπαγίτης ἀκόμη), πρὸς τὸ θέατρον, τὰς τέχνας. Ζακυν-
θινὴ ἡ πρὸς τὰ γράμματα ἔφεσις του ἥτις τῷ ἐπέτρεψεν
ἐξ μῆρας πρὸ τοῦ θανάτου του νὰ κάμῃ ἐν τῷ Παρνασσῷ
ἀπαράμιλλον διάλεξιν περὶ Τερτζέττη. Ζακυνθινὴ ἡ ἀνεξι-
κάνειά του, ἡ καλοκαγαθία του καὶ ἡ εὐκολία μετ' ἧς πα-
ρητεῖτο τῶν ἀξιωματιῶν Κατ' ἐξοχὴν Ζακυνθινὴ τέλος ἡ ἀ-
παράμιλλός του χαριτολογία, ἡ μὴ ἀποστέργουσα οὔτε τὴν
γραφικὴν φράσεολογίαν οὔτε τ' ἀλαϊσμένα ἢ καὶ πιπεράτα
ἀνέκδοτα ἀλλὰ καὶ μὴ πίπτουσα ποτὲ εἰς χυδαιότητα.

Τὸν ἐπιφανῆ αὐτὸν πολιτευτὴν καὶ νομικόν, τὸν καλὸν
οἰκογενειάρχην καὶ φίλον, τὸν Ζακύνθιον, καίτοι παλαιὸν
φίλον τῆς οἰκογενείας μου ἐγνώρισα μόνον κατὰ τὰ τελευ-
ταῖα ἔτη τοῦ βίου του. Δι' ὃ καὶ μόνον ἀμυδρὰν καὶ ἀτε-
λῇ ἡδυνήθη νὰ δώσω αὐτοῦ σκιαγραφίαν. Θὰ ἤθελα οἱ συμ-
πολίται του νὰ συνεπλήρουν ταύτην παρέχοντες πληροφορίας
περὶ ὅλου του τοῦ βίου, καὶ περὶ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἐ-
σπούδασε ἐν Ἀθήναις καὶ Παρίσις, καὶ περὶ τῆς δεκαε-
τίας καθ' ἣν ὡς εἰρηνοδόκης πρωτοδόκης καὶ ἐφέτης ὑπη-
ρέτησε ἐν Κερκύρᾳ καὶ τέλος περὶ τῶν τριακονταπέντε τε-

λευταίων ἐτῶν καθ' ἃ ἔλαμψεν εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν ὡς
δικαστικός, πολιτευόμενος, καὶ διπλωμάτης.

A. M. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου

Μέλος τῆς Ἀκαδημίας

Διήγημα

ΠΑΣΧΑ ΗΡΩΩΝ

Ὁ Αὐγερινὸς τῆς Πασκαλίδος χαίρεισε μὲ τὰς χρυσὰς ἀχτίνες
του ἀπάνω στὰ Σουλιώτικα βουνὰ τὰ φλόμπουρα τῆς Κλεφτου-
ριάς, τοὺς Κατσαντωναίους, σαράντα παλληκάρια, ἕναν κι' ἕναν,
καὶ τὸν ἀρχηγόν τους τὸν ἀντρεῖον τῶν ἀντρείων Κατσαντώνην
σαράντα κι' ἕναν. Εἶταν ἐκεῖ οἱ ἐνδοξότεροι Κλέφτες: πρῶτα πρῶ-
τα τ' ἀδέρφια τοῦ Κατσαντώνη: ὁ Χασιώτης κι' ὁ Λεπενιώτης, κι
ὕστερα ὁ Τσιόγκας, ὁ Βλαχόπουλος, ὁ Καραϊσκάκης κι' ἄλλοι ὁ-
νομαστοὶ τουρκοφάγοι.

Ἐρχονταν ἀπὸ τὰ χειμαδιὰ τῆς Λάμαρης καὶ πῆγαιναν ἴσια
στὸ Μοναστήρι τοῦ Κουγγιοῦ, ὅπου εἶχαν τάγμα νὰ κοινοῦν
καὶ νὰ κάνουν πασκαλιά μὲ τὸν ἄλλον ἀντρεῖον τῶν ἀντρείων,
τὸν Ἡγούμενον Σκμουήλ, τὸν λεγόμενον Καπετὰν Καλόγερον, κι'
ἀπ' ἐκεῖ νὰ τραβήξουν γιὰ τ' ἀνοιξιὰτικὰ λιμέρια τους, ἀπάνω
στὰ Κράκουρα τῶν Ἀγρᾶφων καὶ τοῦ Ἀσπροποτάμου.

Ὁ ἀητὸς τοῦ Πίνδου πῆγαινε νὰ χαίρεισῃ τὸ λειοτάρι τοῦ
Σουλίου.

Οἱ δύο αὐτοὶ μεγάλοι πρόμαχοι τῆς ἐλληνικῆς ἐλευθερίας ζήλευον
τὰν συναμεταξύ τους καὶ φθονοῦσε ὁ ἕνας γιὰ τὰ κατορθώματα τοῦ
ἄλλου. Μποροῦσε νὰ εἰπῇ κανεὶς ὅτι κατὰ βάθος οἱ δύο αὐτοὶ εἶταν
ἀγαπημένοι: ἔχτροι ἢ μισσημένοι φίλοι, ἀλλὰ στὰ μάτια τοῦ κόσμου
περνοῦσαν γιὰ λατρεμένοι φίλοι.

Βρόντηξε ἀπ' ἔξω ἡ μεγάλη θύρα τοῦ πανένδοξου Μοναστηρίου
τοῦ Κουγγιοῦ.

— Ποιοὶ εἰστε;

Ρώτησε ἀπὸ μέσα μιὰ βαρεὶά φωνή.

— Οἱ Κατσαντωναῖοι!

Ἀπολογήθηκε ἄλλη βαρεὶά φωνή ἀπ' ἔξω.

— Τὸ σύνθημα!

— Κωνσταντῖνος τὴν ἔχτισε Κωνσταντῖνος τὴν ἔχτισε καὶ Κων-

τοῦ Κουγγιού ὠνόμαζε παιδί του τὸν Καστανιώτη.

Καὶ οἱ δύο τους ἔπαιζαν γιὰ τὴν Ὁρησκεία τοῦ Χριστοῦ καὶ γιὰ τὴν Πατρίδα μας Ἑλλάδα!
Αἰωνία τους ἡ μνήμη!

Χ. Χρηστοδουσίλης

ΚΥΡΙΑΚΗ

Μιά μικρούλα, μιὰ φτωχούλα, μιὰ ὁρφανὴ καὶ προδομένη,
Κυριακὴ, τ' ἀπόγεμά της λυπημένα τὸ περὶ.
Τὸν θυμᾶται, τὸν θυμᾶται πάντα μέσα στὴν καρδιά της
Τὸν σκληρό, ποῦναι μακρὸν της καὶ τὴν ἔχει πιά ξεχάσει.
Κυριακὴ, μέσα στοὺς δρόμους τὰ κορίτσια σεργιανοῦν
τὰ κορίτσια ποὺ ἀγαπιοῦνται καθεμέρα,
τὰ κορίτσια ποὺ ἀγαποῦνε κι' εἶναι πάντα προδομένα.
Μὰ ἡ μικρὴ ποῦχε ἀγαπήσει μόνο μιὰ φορὰ,
δίπλα στὸ παράθυρό της τὸν θυμᾶται καὶ πονεῖ.
Τὸ σοφὸ παράθυρό της τᾶχει μάθει, τᾶχει μάθει
καὶ φυλᾷ τὸ μυστικὸ της ἀπ' τὴ γειτονιά.

Κυριακὴ, μὲ φῶς, μὲ ἥλιο, μὲ φορέματα πολλὰ,
Κυριακὴ, ἓνα τραγουδάκι λένε τὰ παιδι
κι' ἀντηχεῖ μιὰ παλιὰ θλίψη, τονισμένη ρυθμικὰ
κι' ἀντηχεῖ μιὰ παλιὰ θλίψη στὴ φτωχούλα της καρδιά,
ποῦναι πιά συνειδησμένη, νᾶναι προδομένη.

Μιχ. Δ. Στασινόπουλος

Ἀπὸ τῆς — Θείας Διαθήκης — τοῦ Κουδαρά

— Μερικοὶ μοῦ ἔγραψαν καὶ ἄλλοι μοῦ εἶπαν : «Θὰ γίνης μεγάλος!»
Ἐγὼ σκέφθηκα νὰ βρῶ τί κάνω γι' αὐτό, τί προσπαθῶ
ἐγὼ ὁ ἴδιος γιὰ νὰ κατορθώσω «νὰ γίνω μεγάλος» ἀπὸ δικὴ
μου θέληση. Καὶ βρῆκα ὅτι δὲν κάνω τίποτε περισσότερο ἀπὸ
τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ἀπλὰ προσφέρω σιτὸν ἐαυτὸ μου, δι-
τοῦ ἀναγκαιεῖ ὅποτε, καὶ ἐὰν μπορῶ νὰ τοῦ τὸ προσφέρω, ὅπως
ἀκριβῶς καὶ οἱ ἄλλοι. Ἡ διαφορὰ ἔγκειται στὸ εἶδος τῆς ἀνάγκης.

Τὰ Ὁσὰ τοῦ Φωσκόλου στὴ Σάντα Κρότσε ἀποδεικνυόμενα ψεύτικα.

Τίς περασμένες, δώ κι' ἓνα μῆνα, διαβάζοντας τὰ ὅσα γρά-
φτηκαν στὴν Ἰταλία καὶ στὴν Ἑλλάδα, γύρω στὴν ἐκτονταε-
τηρίδα τοῦ Οὐγγου Φωσκόλου, ἔπεσε στὰ χέρια μου ἓνα φιλλά-
διο μὲ τὸν τίτλο *Le ossa di Ugo Foscolo dimostrate false*, τοῦ
Ἀντ. Γκαραβίνι (Μπουντρίο, τυπογραφεῖα Μοντανάρι). Ἡ ἀνάγνω-
σὴ του δὲ μ' ἐξέπληξε γιὰτὶ μοῦ θύμισε τ' ἀμφίβολα λόγια
τοῦ Μοντάτσιο, ποὺ στὰ 1871 εἰς δίστασε νὰ δεβαιώσῃ κείνο ποὺ
τώρα ἐπαναλαμβάνει ὁ Γκαραβίνι, δηλαδή: «Εἶναι ἀμφίβολο ἂν
τὰ ὅσα ποῦσεραν στὴ Φλωρεντία εἶναι τὰ λείψανα τοῦ Φω-
σκόλου.». Στὰ λόγια αὐτὰ ὁ Γκαραβίνι δὲν παρέλειψε νὰ προ-
σθέσῃ ὅσα εἶπε ὁ Μπαρμπιέρα τὸν ἴδιο χρόνο. Λόγια ποὺ ἰσχυρο-
ποιοῦν τὴ γνώμη ἄλλων καὶ ποὺ πείθουν καὶ τοῦ, πιδ συντηρη-
τικοῦ. Μιὰ φορὰ πάντα θυμίζει κάποιος πὼς τὰ ὅσα τοῦ ποιη-
τῆ στὴ Φλωρεντία δὲν εἶναι τοῦ Φωσκόλου. Καὶ πράγματι θυμύ-
μαστε οἱ στιγμὲς τίς γεμάτες συγκίνηση καὶ χαρὰ, σὰν ἔφτα-
σαν τὰ ὅσα τοῦ Φωσκόλου στὴ Φλωρεντία, τὸ λαὸ ποὺ εἶχε στα-
θερὰ πεποίθηση πὼς τὰ κόκκαλα τοῦ Ποιητῆ δὲ χωροῦσε καμμιά
ἀμφιβολία πὼς ἦταν δικὰ του, πεπεισμένος πὼς ἡ Ἐπιτροπὴ μὲ
ἐπὶ κεφαλῇ ἓναν Ὑπουργό, ποῦνται ἡ Κυβέρνηση, ἔπειτα ἀπὸ
φροντισμένες ἔρευνες φέροντας τὰ κόκκαλα, δὲν ἦταν βέβαιη πὼς
ἦσαν ἀκριβῶς αὐτὰ. Οἱ ἀντιρρήσεις ὅμως ἐκείνων ποὺ τοὺς ἔλεγαν
κακὰς γλώσσες, θυμίζουν σ' ἑσούς ἦταν στὴ Σάντα Κρότσε πὼς
οἱ ἀμφιβολίες κι' οἱ ἀντιρρήσεις δὲν τρεῖζονταν ἀπὸ παρά-
ξενα κεφάλια, ὅπως ἔλεγαν τὸ Μοντάτσιο, ἀλλ' ἦταν γνώμη Ἐ-
πιστημόνων, ἰδίως τοῦ Μαντεγκατσα, ποὺ ἐξετάζοντας τὸ σχηματι-
σμὸ τοῦ κρανίου, παρὰ τίς διαβεβαιώσεις τοῦ Καππὸνι, πιστοποιοῦσε
πὼς δὲν μποροῦσε ν' ἀνήκει σὲ ἄντρα καὶ εἰδικῶς στὸν Οὐγκο
Φωσκόλο. Τὸ ζήτημα δὲ λύθηκε, ἀλλὰ φρόντισαν τότε νὰ κά-
μουν τὸ συνειθισμένο πρωτόκολλο παραλαβῆς, ποὺ ὑπέγραψε ὁ Οὐμ-
παλτίνου Περούτσι, δήμαρχος τῆς Φλωρεντίας.

Σὰν πέρασε ἡ ἐπίσημη ἡμέρα, τὸ ζήτημα τέθηκε πάλιν ἐπὶ
τάπητος ἀπὸ τοὺς ἐπιστήμονες, μὰ δὲν ἐξεσκονήστικε πιά, καὶ πιστο-
ποιήθηκε μόνο πὼς τὰ κόκκαλα ἦταν πράγματι τοῦ Φωσκόλου.
Ἡ πιστοποίηση αὐτὴ δὲν ἦταν παρὰ μιὰ διέξοδος, λαμβά-
νοντας ὅπ' ὄφει πὼς στὴν ἀβεβαιότητα ἐκείνη, ἡ Ἰταλία ποὺ διαζό-
ταν νὰ φέρεται τὰ λείψανα ἐκείνου, ποὺ πρῶτος εἶχε σηκώσει τὴ φωνὴ γιὰ
τὸ μεγαλεῖο τῆς πατρίδας, ἀποτραβώντας τὴν ἀπὸ τίς τόσες δυστυχί-
ες, θὰ ἔπρεπε νὰ ξαναρχίσαι τίς ἔρευνες ἀπὸ νεκραναφορὰ τοῦ Τσί-
βι.

σγουν, για να εξακριβώσει πως ήταν πρώτα και πως έπειτα από το μνημείο που έφτιαξε ο λόρδος Hudson για να τιμήσει το Μεγάλο Ποιητή.

Η Ιταλία ως ετσι σχηματίστηκε σε βασίλειο στα 1871 δε φρόντισε για τη μεταφορά των δατών. Πέρασαν έτσι 44 χρόνια από το θάνατο του ποιητή και ο χρόνος αυτός είχε αφήσει άμφιβολίες, σύγχυση και αντιρρήσεις για τα κόκκαλα. Διαβάζοντας λοιπόν το φυλλάδιο του Γκαρραβίνι, μη μπορώντας να πιστέψω πια στις διαβεβαιώσεις του 1871, σκέφτομαι πως στην άβεβαιότητα εκείνη δεν θαπρεπε τότες να αποφανθούν παρά κατόπιν λεπτομερούς έρευνας έθνικης σημασίας.

Ας ακούσει ο σεβαστός Παύλος Μποζέλλι, που πρώτος στα 1869 - 1871 παρεκίνησε την Κυβέρνηση να ζητήσει τα οστά του ποιητή. Και ενώ εμείς θα δείξουμε την αλήθεια των λεγομένων του Γκαρραβίνι παρακαλούμε τον Μποζέλλι να σηκώσει άλλη μία φορά τη φωνή εναντίον της ταφής όποιου—όποιου πτώματος αντι του Φώσκολου, και αντί της αλλαγής να μείνει ευχαριστημένη η Ιταλία με ένα τιμητικό μνημείο στον Ούγο Φώσκολο. Τέλος υπενθυμίζω την έγκυρη γνώμη του σοφού Γερουσιαστού Παύλου Μαντεγκά: «Το κρανίο του Ούγου Φώσκολου πουφεραν στη Φλωρεντία έχει όλα τα χαρακτηριστικά βαθείου γήρατος. Ο κάθε γιατρός θα το πολύ γέρων. Έχει εγκέφαλο κατώτερο και από την κοινότερη γυναίκα. Κ' έχει ένα δείκτη *cerato - spinale* μικρότερο από το μέγιστο κάθε γυναίκας. Φλωρεντία Ιουνιος-Ιούλιος 1871. Καθηγητής. (Μεταφρ. Μ. Μινώτου).

Πραγκέσκος Γκουαρντιόνε

ΒΡΑΔΥΝΗ ΓΑΛΗΝΗ

Λάμψει στη μέση τ' ούρανοῦ ἡ σελήνη,
Καὶ ἄνωγ' σὴν ὠρωτεύουσα σκοριῶ
τὴν ἑωαρχιώτικὴ τῆς τῆ γαλήνης.
Ἐνα ρωιδὶ μεσάνυχτα κινωῶ
— Μέσ' αὐτὰ νύχτια ὠέωλα τὰ δοῖα
σημαίνει, καὶ δὲν ζαίσεις ὡς,
κι' αὐτὸ αὐτὸ φτάνει ὁ ἦχος ὁ γλυκός,
ὁ τόσο ἄγνός, αὐτὸ ἦς κι' αὐτὸ ψηλά,
σὲ κάθε χτύπῳ ἐν ἀστεράκι ἀρροκυλᾷ;
Δώδεκα χτύποι ἄργοι, τραγουδιστοί,
Ἐὰν τὰλλαρα αὐτὸ ἀέφτουν σὲ σακκί...

Comtesse de Noailles

Ματάρφρ. Μυρτιώτισσας

Ἀνέκδοτα

Μικέλη Ἀβλιχου

Η ΦΑΝΗ ΜΟΥ (1)

Ἡ καυμένη μου ἡ Φανή
Τὸ καλόποιο σκυλί
Ὅπου κάνει ἔτι τῆς πῶ.
Νᾶν καλὰ νάν τὸ χαρῶ.

Καὶ μαζί της νᾶν καλὰ
ὅλοι οἱ φίλοι τῶν σκυλιῶν
Γιατὶ θέβαια οἱ καλοὶ
Εἶνε εἰ φίλοι τῶν καλῶν.

Κυρὰ Φύσι ἀπὸ τὰ τρεῖς
τὲς μεγάλες ἀρετὲς
ποῦνε Πίστι - Ἀγάπη - Ἑλπίς

Δυὸ ἐχάρτες μαζί!
εἰς τῶν σκύλων τῇ φυλῇ
Πίστι, ἀκράδαντη, σωστή
Καὶ ἀγάπη ὡς τῇ θανῇ

Καὶ σὲ μᾶ: τὰ λογικά
Πῆες μὲ τόση τσιγκουνιά...
Καὶ μᾶ: ἔβαλες μονή
τὴν ἐλπίδα στὴ ψυχῇ.

Ἀχ! μ' ἐλπίδες συμφορά
Τὶ ζεσταίνουμε στὴ γῆ
Πλάνη ἡ δόξα κι' ἡ χαρὰ
Πλάνη οἱ πόθοι οἱ περισσοί
Καὶ ζηλεύω τὴ Φανή
Μὲ τὴ φουντωτὴ οὐρά.

(1) Ἡ σκύλα του.

Καὶ ἀνακοίνωσιν Μικέλη τοῦ Μικελάκη

Ἀπὸ τῇ — Θεία Δεαθήκη — τοῦ Κουβαρά

— Ἡ δικὴ μου μεγαλοσύνη ὑπῆρξε καὶ εἶναι ἡ δόδυνη, ἀφοῦ
μόνο ἡ δόδυνη μὲ κάνει νὰ αἰσθάνωμαι τὴ μεγαλοσύνη.

— Συχνὰ μοῦ ἔρχεται ἡ σκέψη πὼς, ἂν ἀρχικῶς ὑπῆρξε μιὰ
δύναμις ποὺ ἐδημι ὕργησε τὸ Σύμπαν, αὐτὴ πρέπει νὰ ἦτο ἡ
δόδυνη.

— Τὸ ὑψηλότερο σημεῖο τοῦ συναισθήματος τῆς δόδυνης εἶναι ὁ
οἶκτος, ἡ συμπόνια. Συμπόνεις τὸν ἑαυτό σου καὶ τὸν ἐγγώρι-
σες. Συμπόνεις τὸ Πᾶν κ' ἔγινες σὺ τὸ πᾶν.

— Ὁ φιλόσοφος ἄντρας ἀγάπησε πολλὰς φορὲς τὴν ἀπλὴ
γυναῖκα. Ὅμως ἡ ἀπλὴ γυναῖκα δὲν ἀγάπησε ποτὲ τὸ φι-
λόσοφο ἄντρα. Ἴσως σὺ φιλόσοφο νὰ ἀγάπησε μόνο τὸν
ἄντρα.

— Τὰ μόνα ποὺ γνωρίζει θετικὰ δι' ἀγαπᾷ ἡ γυναῖκα,
εἶναι τὸ συμφέρον τῆς καὶ τὸ παιδί τῆς. Πὰ τ' ἄλλα αἰω-
νίως ἀμφιβάλλει.

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ

Α. Γουζέλη, ὁ Χίτης

Ἔκδοση ἐφημ. «Ἐλπίς» Ζακύνθου. Ἀθήνα 1927

Μετὰ τὸ Φουρτουῆτο ποῦ ἔβγαλε πρὸ λίγων χρόνων ὁ σοφὸς μελετητὴς καὶ ἀρχαιολόγος κ. Ξανθοῦδιδης ἀπὸ τὸ Ἡράκλειο, ἔρχεται ἡ ἔκδοση τοῦ Χίτη τοῦ Γουζέλη, ὃχι περὶ ἐντελῶς ἀγνωστον ἔργον, μὰ ἀσφαλῶς πρωτοχρόνιστον στοὺς «μελετημένους» κριτικούς τ. ὕ. ὑποκειμενικοῦ, τοῦ ἀντικειμενικοῦ, τῆς ψυχροσύνης καὶ τῆς κοσμοθεωρίας! Ὡς ἐλπίζουμε πῶς θ' ἔβρεθ' ἡ σύντομα καὶ τὸ κατάλληλο πρόσωπο — ἀσφαλῶς οὔτε ἀπὸ τοὺς δημοσιογράφους ποῦ κάθε τρεῖς μῆνες κλωσσοῦν καὶ ἓνα ἀριστοῦργημα οὔτε ἀπὸ τοὺς κριτικούς τῆς ἀριστείας καὶ τῆς χειρότερης ἀπὸ ἀμάθειας ἡμιμάθειας νὰ ἐκδώσῃ καὶ τὸ Βασιλέα Ρωδῶν τοῦ κρητικοῦ Τρωῖοῦ, τραγωδίας ὡς τὰ χιτὲς θεωροῦμε εἰς χομείας, μὰ ποῦ βρέθηκε ξεχασμένη σὲνα βενετσιάνικο, θυρεῶν, ἀντίτιπο στὴ βιβλιοθήκη τοῦ κυρίου Γενιάδιου ποῦ δωρήθηκε στὸ προκομμένο κράτος, αὐτὸ ποῦ περιφρονῶντας τὰ κόμματα . . . θυσιάζεται γιὰ τῆς τέχνης!

Τι κέρδος ἡ δημοσίευση μιᾶς ἀγνωστῆς κωμωδίας, μιᾶς λιγόγνωστῆς ἡθοιογραφίας καὶ μιᾶς ἀπὸ θαῦμα περιορισμένης τραγωδίας τοῦ νεοελληνικοῦ θεάτρου . . . ἂν καὶ οὐτὴ τυπωθῇ! Κι' ἀκόμα ὑπεψιάζομαι πῶς στῆς βιβλιοθήκες τῶν Βρυξελλῶν βρίσκονται ἀνέκδοτα χειρόγραφα θεατρικῶν ἔργων ἑλληνικῶν. Μακάρι τὰ βροῦν ἀληθινὰ ἢ ὑπόποιός μου!

XX

Γιὰ τὴν ὥρα ὅμως ὁ Χίτης. Ἡ ἔκδοση, τέτοια καθὼς παρουσιάστηκε, εἶναι μιὰ σπουδαιότατη συμβολὴ στὴ φτωχὴ βιβλιογραφία τοῦ νεοελληνικοῦ θεάτρου. Ἀδρὰ προλεγόμενα, μονογραφία, πλούσιες σημειώσεις στὸ κείμενο, τίποτε δὲ λείπει γιὰ τὴν πληρέστερη κατανόησιν ὃχι μόνον αὐτῆς τῆς κωμικῆς ἡθοιογραφίας παρὰ καὶ τῆς ἐποχῆς καὶ τῶν συνθηκῶν ὅπου παίχτηκε.

Φαίνεται ὅμως πῶς οἱ ἐκδότες, ἢ τὸ πρόσωπο ποῦ ἐπιμελήθηκε τὸ ἐπιστημονικὸ μέρος τῆς ἔκδοσης δὲν εἶναι συνειδησμένοι σὲ τέτοιες ἐργασίες. Ἰέσσερα σπουδαιότατα πρᾶγματα λείπουν:

α') Κατάλογος, περιγραφή καὶ ὑπόδειξη τῆς βιβλιοθήκης δημόσιας ἢ ἀτομικῆς, ὅπου βρίσκονται τὰ χειρόγραφα τοῦ Χίτη. Ποῦ βασίστηκαν οἱ ἐκδότες τῆς σημερινῆς ἔκδοσης; τὸ κείμενό τους τι παρουσιάζει; ἀντίγραφο τῶν περασμένων ἐκδόσεων (ποῦ εὐτυχῶς σημειώνονται στὴ σελ. 38) μὲ τὰ

σωρευμένα τυπογραφικὰ λάθη ποῦ μερμηγκιάζουν; (τίτλος τιμῆς στῆς ἑλληνικῆς στοιχειοθετικῆς συντεχνίας!) Εἶτε κανένα χειρόγραφο; καθὼς γράφηκε; διορθωμένο; ποῖο ἀπ' ὅλα; β') Ἡ κειμενικὴ παραλλαγὴ κάτω ἀμέσως ἀπὸ τὸ κείμενο ποῦ ἔχουν σπουδαιότητα σημασία καὶ βοηθοῦν καμμιά φορά περισσότερο στὴν κατανόησιν τοῦ ἔργου παρὰ ἡ σοφώτερες σημειώσεις καὶ εἰκασίες.

γ') Ἡ ἀρίθμηση τῶν στίχων. Δίχως αὐτὴν ἡ παραπομπὴ καταντοῦν ἀδύνατες. Τρέχα γύρευε στὴν πράξη τάδε, σκηνὴ δεῖνα!

δ') Ἐνας ἀλφαριθμητικὸς πίνακας στὸ τέλος, τῶν κυρίων ὀνομάτων, τῶν σπανίων λέξεων, ἐκφράσεων, τῶν ιστορικῶν σημειώσεων κ.τ.λ.

Ὅτι προγραμματικῶς γίνηκε μὲ εἰλικρινῇ πύθο ἐργασίας καὶ τάση ἐπιστημονικῆς ἀκριβολογίας εἶναι ἡ σημειώσις στὸ κείμενο. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ἡ ἀπορεία καταφαίνεται σχεδὸν σὲ κάθε σελίδα.

Ἐξαφνα οἱ ἐκδότες, ξεχάσαντες ἴσως πῶς δὲν ἀποτεῖνονται μόνο στὸ Ζακύνθου κοινό, παρὰ στὸ Πανελλήνιο καὶ στοὺς τόσους ξένους ποῦ τιμοῦν τὴ γλῶσσα μας μελετῶντας τὴν, παραλείπουν τὴν ἀναγκαιότητα ἐξηγήσῃ λέξεων ποῦ δὲν καταλαβαίνονται γενικά. Τέτοιες π. χ. εἶναι «παθέλα» (σελ. 57) νὰ ποῦ χρειάζεται ἡ ἀπαρίθμηση στίχων - «χέτσι» (σελ. 60), «ἀφάν» σελ. 61, «ἐφράντζιασε» σελ. 62, «ντέσης» σελ. 66, «κοερίνια» σελ. 67 «Ἀναλατίνα» σελ. 71, «φλέμα» σελ. 81 ποῦ σημαίνει στὸ κείμενο τεμπελιά καὶ ποῦ ὁ Ἕλληνας νὰ νομίσῃ πῶς θέλει νὰ πῇ «ρέχα». Ἀλλοῦ, γίνονται ὅλως διόλου τὸ ἀντίθετο λέξεις, ἐκφράσεις πασίγνωστες ἐξηγοῦνται στῆς σημειώσεις! Τίς ἡ ἀνάγκη νὰ μάθουμε πῶς «καρφί δὲ σοῦ καίεται» σημαίνει «ἀδιαφορεῖς» σελ. 52, ἢ «δὲ φταῖς» δὲν πταίεις, (σὲ καλὸ μας!) σελ. 56, ἢ «φέτα», «τεμάχιον» σελ. 63, «μοῦρη» «πρόσωπον» σελ. 87 κ.τ.λ. Τὸ χειρότερον εἶναι ποῦ βρίσκονται καὶ ἀναγρίβεις: π. χ. σὲ μιὰ σημείωσιν τῆς σελίδας 49 ὁ Ἀλέξανδρος Παγκαβῆς καὶ ὁ Νεολογίδης παρουσιάζονται σὰ δυὸ διάφοροι συγγραφεῖς, ἐνῶ τὸ δεύτερον ὄνομα εἶναι ψευδώνυμο τοῦ πρώτου! Στὴ σελίδα 69 τὸ «κομπάτσηρη σέμου» ἐτυμολογικὰ βέβαια σημαίνει «λινθήσου» ἀλλὰ στὸ κείμενο ἔχει τὴ χροιά τοῦ «νὰ μέσσυμπαθα» (ἴδιες λέξεις ἐξ ἄλλου ἢ ἰταλικῆ μὲ τὴν ἑλληνικὴν). Σελ. 62 τὰ «σκουλαμένα» δὲν εἶναι «συφιλι» διὰ καὶ νοσήματα. Ἄλλες σημειώσεις; εἶναι ἀτελεῖς. Π. χ. στὴ σελ. 54 τὰ «ἔστρα» εἶναι τὸ ἰταλικὸ estro; δὲν

αναφέρεται όμως το αρχαίο « ο ἰ σ τ ρ ο ς ». Στῆς σελίδες 62 καὶ 63 οἱ ἀκόλουθοι στίχοι:

«ὄξω δὲ τῇ σκύλα τοῦ Θιακοῦ, κρίμας στὸ κτηνοβάτη» καὶ: «ἐπιύλησες, ἐχάρισες, σκλιό σου δὲν δρίζεις» φαίνονται τοπι. ἐς ἐκφράσεις γιὰ τῆς ὁποῖας μιὰ ἐξήγηση εἶχαν χρῆσι- μότερη ἀπὸ τῇ γενεαλογία ἢ τὰ κατατόπια τοῦ μαγαζιοῦ τοῦ Καταπόδη.

Βλέπω όμως σωριάζοντας αὐτὰ τὰ ψεγάδια πῶς κινδυνεύω νὰ μοιάσω τοὺς κριτικούς τῆς ἀρνησης ποῦ ἀρνοῦνται κάθε ἀξία στοὺς μέλλοντας μεσόκοπους ἀκαδημοποιήσιμους δημοσιο- γράφους. Θὰ μὲ νομίση κανεὶς ἕνα χαιρέκακο ποῦ ψάχνει σὰν τὴν δριμυτὰ στῆς βροῦμες νὰ ξεδιαλύσῃ σιταρόσπυρα. Ἄν μὲ σχετικὴ λεπτόλογη δασκαλωσύνῃ ξεσκάλισα μερικὲς ἀτέ- λειες, αὐτὸ δὲ σημαίνει πῶς τὸ μέρος ποῦ χρειάζεται ἐπαινο εἶναι μικρὸ καὶ πῶς παραβλέπω τὸν ὄγκο τῆς ἐργασίας ποῦ ἔγινε. Ἀπεναντίας ἐπειδὴ ἀπὸ προσωπικὴ πείρα ἔμαθα νὰ ἐχιμῶσῃ τὴν ἀξία τῆς δουλειᾶς ποῦ ἔχω ἐμπρὸς μου, γι' αὐ- τὸ τὸ λόγο δὲ διστίζω ν' ἀριθμῶσῃ ὅσα θεωρῶ χαμένη προ- σπάθεια. Γιὰ ἕνα κακὸ ἔργο ὁ κριτικὸς οὔτε κἂν πρέπει νὰ μιλήῃ ἄς τὸ ἀφίνει νὰ βουλᾷ στὸν παχὺ βόρβορο τῆς λήθης. Γιὰ ἕνα όμως ἔργο ποῦ εὐθὺς ἐπιβάλλεται μὲ τὴν ἀξία καὶ τὴν ποσότητα τῆς ἐργασίας ποῦ ἀντιπροσωπεύει, ὁ κριτικὸς ἔχει καθήκον νὰ εἶναι ἀκόμα περὶ αὐστηρὸς γιὰ τῆς ἐνδεχόμε- νες ἀτέλειες ποῦ τὸ ἀσκημαίνουν. Ἄς θεωρηθοῦν ἡ παραπά- νω ἐπιφυλάξεις μου σὰ μιὰ μαρτυρία τῆς ἐχτίμησής μου γι' αὐτὴ τὴν ἐκδοσὴ τοῦ Χάσι.

Παρίσι 7 Β' 1928

M. Βάλας

—Κληροδότημα. Ὁ ἀείμνηστος Ἰωάννης Χ. Λαμίρης ἄφησε στὸ Ἐθνικὸ Πανεπιστήμιο ὀχτὼ χιλιάδες λίρες ποῦ ἀπ' τοὺς τόκους τοὺς νὰ στέρνονται κάθε χρόνο στὴν Εὐρώπη γιὰ Πολιτικὲς Ἐλιστήμιες φοιτητὲς ποὺ πῆραν τὸ δίπλωμά τους μὲ ἄριστα ἢ λίαν καλῶς.

—Ἡ Διεύθυνση παρακαλεῖ ὅσους δὲ λαβαίνουν ταχυτικὰ τὴν Ἀνθολογία νὰ τὴν εἰδοποιήσουν, καθὼς ἐπίσης ποῖα τεύχη τοὺς λείπουν γιὰ νὰ τοὺς τὰ στείλει, ἂν ὑπάρχουν.

—Ἡ Ἰόνιος Ἀνθολογία πωλεῖται στὴν Ἀθήνα στὰ βιβλιοπωλεῖα Κολλάρου, Ἐλευθερουδάκη, Ζηκάκη. Στὸν Ἑλλάδα στὸν Σόμον. Στὴν Ἀλεξάνδρεια στὰ «Γράμματα».

Λάβαμε καὶ σὺσταίνουμε τ ἀκόλουθα βιβλία:

—Solinis Skirpis. Μετάφραση γαλλικὴ ἀπὸ τὸ Ἀγγλικὸ τοῦ Phileas lebesgue τῆς βιογραφικῆς μελέτης γιὰ τὸν ποι- ητὴ μας Σκίπη τῆς Χριστίνας Γκαλιτσί.

—Ποῦ ἔγνεται ἡ εὐτυχία τοῦ ἀνθρώπου καὶ πῶς δύναται ν' ἀνεύρῃ ταύτην, τοῦ Διον. Ζαφειροπούλου δρ. 10

—Ἡ θεία Διαθήκη, τοῦ Δώρη Κουβαρά. Ἀξιοπρό- σεχτο ἔργο ποῦ ὑπόσχεται στὸ κατὰ συγγραφέα τὸν πλατὺ φιλο- λογικὸ μέλλον. (Ἐκδότης Κολλάρου. Δρ. 35),.

—Διηγήματα. Φώτου Γιοφύλλη.

—Πορθεῖων. Μηριαῖο περιοδικὸ Ἀθήνα,

—Νέα Ἐπιθεώρηση. Μηριαῖο ἄκρας ἀριστεράς, Ἀθήνα

—Γλαῦκα (Πειραιῶς), Ὑγεία (Ἀθηνῶν), Ἴσις (Ἀλε- ξανδρείας), La Revue Normande, Ἐλευθερία (Κερκύρας), Ἐὐριπος (Χαλκίδος), Ἐστία, Μοῦσαι, Φιλελεύθερος (Ζα- κύνθου), Ἐπιανησιακὴ Ἰ. γ. ω. Μ' αὐτὸν τὸν τίτλο ἀπὸ τὴν 1η Μαΐου ἐκδίδει στὴν Ἀθήνα ἐφημερίδα, ὁ ἀκούρα- στος φίλος δημοσιογράφος Ἀνδρῖος Ζῶντιος ποὺ ὡς τὰ τώ- ρα ἔχει ἐκδώσει τὸ περιοδικὸν Ἡὼς καὶ τὶς ἐφημερίδες Ἀναγέννησις καὶ Ὅασις τῆς Ζακύνθου Ἡ Ἰόνιος Ἀν- θολογία τοῦ εὐχεται κάθε προκοπή.

—Ἐπίσης τὰ τελευταῖα φύλλα τῶν περιοδικῶν: Νέα Ἐ- στία, Ἑλληνικὰ γράμματα, Ἑλληνικὴ ἐπιθεώρησις, Μεγά- λη Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, Ἑλληνίς, Ἀναγέννησις, Νέα Ἀγωγή, ὁ Ἀγῶνας τῆς Ἰωνίας, Παιδικὴ Ζωή, Ἐρυ- θρὸς Στανθὸς τῆς Νεότητος, Ἐπιστημονικὴ Ἠχώ, Γαδά- θρος Στανθὸς τῆς Νεότητος, Ἐπιστημονικὰ Γράμματα (Ἡρακλείου), Νέα Ζωή, Ἀλεξανδρινὴ Τέχνη καὶ Παναγιώπεια (Ἀλεξαν- δρείας), Τηλεγραφικὴ Ἐπιθεώρησις (Σύρου) Libre (Μονπελιέ) Περιοδικὸν Δελτίον Βιβλιοθήκης (Χανίων) Europa Orientalis (Ρώμης), Studi Senesi (Σιένα), Libri del giorno (Μιλάνου) Ἡ Σύγχρονη Σκέψις (Σικάγου), Δομῆνικος Θεοτοκόπουλος, Περιοδικὸν Δελτίον Βιβλιοθήκης (Χανίων) Europa Orientalis (Ρώμης), Studi Senesi (Σιένα), Libri del giorno (Μιλάνου)

—Ἐφημερίδες: Le journal des Hellenes Ἀγῶν (Παρισίων) Ἐμπρός, Πολιτεία Ἀθήναι, Ταχυδρόμος Μιτυλήνης, Πα- ρατηρητής (Χανίων), Ὅασις, Κοινωνικὴ (Ζακύνθου) Νέα Ἰδέαι (Ἀθηνῶν), Νεολόγος, Τηλέγραφος (Πατρῶν), Φῶς Ὁδρεος (Ἀργεῖου), Ἀγῶν δωδεκαησιακὴ (Ἀθηνῶν), Ἑλλά, Μέλλον, Τελώνιον (Ἀγοραιοῦ), Ἐλευθερία (Ἰ- ωαννίνων), Ποῦ (Πατρῶν), Ἰθάκη (Ἰθάκης), Κέρκυρα, Κερκυραϊκὴ Ἑλπίς, Ἀνάμνη, Ἐφημερίς τῶν Εἰδήσεων (Κερκύρας) Ναυπλιακὴ (Ναυπλίου), Μεταβολή, Κραυγὴ (Μεσολογγίου), Φωνὴ τῆς Κόπρου (Λευκωσία).

ΙΑΙΟΝ Π.

